

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Baráth Imola felszámolóbiztos megbízása alapján dr. Sőregi Zoltán ügyvéd által képviselt szám székhelyű felperesnek a dr. Fekete Zsuzsa ügyvéd által képviselt szám székhelyű I.r., a dr. Putnoki Nagy Pál ügyvéd által képviselt szám székhelyű II.r. alperes ellen kártérítés megfizetése iránt a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróságon 13.P.21.856/2008. szám alatt indult, és a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.289/2010/4. számú ítéletével befejezett perében a II.r. alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részében nem érinti, egyebekben hatályában fenntartja.

Kötelezi a II.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I.r. alperes részére 300.000 (Háromszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy a feljegyzett felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

I n d o k o l á s :

A felperes közbeszerzési eljárást követően 2006. március 31-én vállalkozási szerződést kötött a korábbi I.r. alperessel a ... Városi Kórházzal teljeskörű általános és egészségügyi takarítási szolgáltatásra. A szerződés VI. pontjában a felperes késedelmes vagy nem teljesítés esetére kötbérfizetési kötelezettséget vállalt. A szerződés XI.3. pontjában a felperes részéről rendkívüli felmondásra okot adó szerződésszegésnek minősülő esetként határozták meg, ha a kórház a fizetési kötelezettségének nem a megállapodásnak megfelelően tesz eleget. A XI.4. pont szerint „amennyiben a felek részéről a szerződés rendkívüli felmondására kerül sor, a felmondással érintett felet 6, azaz hat havi vállalkozói díjnak megfelelő kártérítési kötelezettség terheli”. A felek 2007. január 29-én a szerződést a takarítandó felület,

illetőleg ennek alapján a vállalkozói díj vonatkozásában módosították.

A felperes a korábbi I.r. alperessel 2006. január 14-én a mosodai szolgáltatás elvégzésére is vállalkozási szerződést kötött, amelyet 2007. március 22-én módosítottak a vállalkozói díj tekintetében.

A korábbi I.r. alperes a szerződésben meghatározott módon a fizetési kötelezettségének nem tudott eleget tenni, ezért a felperes 2007. október 24-én a szerződéseket azonnali hatállyal felmondta. A szerződésekben meghatározott tevékenységeket 2007. november 15-ig azonban még folytatta.

A felperes keresetében összesen 91.269.000 forint és járulékai kártérítés megfizetésére kérte kötelezni a korábbi I.r. alperest. A takarítási tevékenységgel kapcsolatban elmaradt haszon címén 58.460.000 forintot, induláskori beruházási tételek címén 4.200.000 forintot, induláskor a kórháztól kötelezően megvásárolt gépek címén 2.400.000 forintot, kényszerű elbocsátások miatti pénzbeli járandóságok címén 956.000 forintot, a mosodai szolgáltatások vonatkozásában elmaradt haszon címén 22.753.000 forintot, induláskori mosodai beruházás címén 2.500.000 forintot követelt.

... Város Önkormányzat Képviselő Testülete az ... (I.15.) sz. Ökt. határozatával a korábbi I.r. alperes ... Városi Kórház Költségvetési Szervet jogutód nélkül megszüntette. A korábbi I.r. alperes bejelentette, hogy az általa ellátott egészségügyi közfeladatokat a 2008. október 22-én megkötött szerződés alapján a ... Kft. látja el, aki „vállalta a folyamatban lévő bírósági eljárásokban a perbeli jogutódlást”. Az elsőfokú bíróság 28. sorszámú végzésével megállapította, hogy a perben a ... Városi Kórház I.r. alperes jogutódja a ... Kft., akinek az I.r. alperesként történő perbelépését engedélyezte, egyidejűleg a ... Városi Kórházat a perből elbocsátotta.

A felperes ... Város Önkormányzatát II.r. alperesként perbe vonta, és módosított keresetében a II.r. alperest az I.r. alperessel egyetemlegesen kérte 91.269.000 forint kártérítés és járulékai megfizetésére kötelezni.

Az I.r. alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását arra hivatkozva kérte, hogy a felperest nem érte kár, mivel olyan alacsony vállalkozói díjért végezte a tevékenységét, ami gyakorlatilag nyereséget nem eredményezett. Utalt továbbá arra is, hogy a szerződés megszüntetéséhez a felperes hibás teljesítése is hozzájárult. A II.r. alperes elsődlegesen a per megszüntetését kérte arra hivatkozva, hogy tekintetében hiányzik az ún. passzív perbeli legitimáció, míg másodlagosan a kereset elutasítását kérte, mivel szerinte a szerződések megszüntetésére nem a felperes

felmondása, hanem a felek közös megegyezése alapján került sor. Az I.r. alperessel egyezően kifejtette azt az álláspontját is, hogy a felperest nem érte kár.

Az elsőfokú bíróság az I.r. alperest a felperes javára 23.691.636 forint és járulékai megfizetésére kötelezte, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A másodfokú bíróság jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, az I.r. alperessel szemben a keresetet elutasította, és a II.r. alperest kötelezte 23.691.636 forint és járulékai felperes javára történő megfizetésére.

A bíróság megállapította, hogy a felperes a kártérítés iránti keresetében a szerződés kórház részéről történt megszegése folytán a szerződés szerint követelhető átalánykár iránti igényt is érvényesített, csupán a kereseti kérelme e részének jogcímét jelölte meg tévesen. A bíróság a bírói gyakorlatot idézve kifejtette, hogy a keresethez való kötöttség nem jelent jogcímhez kötöttséget, a kérelmet a jogvita alapjául szolgáló jogviszony tartalma alapján kell elbírálni, és a bíróságot nem köti a követelés jogcímének hiányos vagy helytelen megjelölése, a jogszabályt a bíróságnak kell alkalmaznia. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az általános és egészségügyi takarítási szolgáltatásra 2006. március 31-én kötött szerződés XI.4. pontja a Ptk. 246. § (1) bekezdése szerinti kötbér kikötése volt. Miután a kötbér „kártérítési átalány” jellegéből következően az érvényesítéséhez a kár bizonyítása nem szükséges, a bíróság a felperes keresetét a jogalap tekintetében kötbérigényként - részben - alaposnak találta. A szerződésnek megfelelő hat havi kötbér összegét a szakértői vélemény alapján, a szerződés fennállása alatt a kórház által kifizetett vállalkozói díjak átlagában határozta meg, és ennek megfelelően 23.691.606 forintban állapította meg, mivel ezt az összeget nem találta eltúlzottnak.

A másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a korábbi I.r. alperest jogutód nélkül megszüntető határozat meghozatalának időpontjában már nem a felperes által hivatkozott, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.) (3) bekezdése volt a hatályos szöveg, azonban a 2008. évi CV. törvény 13. § (3) bekezdése szerint az állami vagyonról szóló törvény vagy az átalakításról, megszüntetésről rendelkező jogszabály (határozat) eltérő rendelkezése hiányában a vagyoni jogok és kötelezettségek tekintetében a megszüntetett költségvetési szerv jogutódja az alapító szerv. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a ... Városi Kórház megszüntetése jogutód nélkül történt a 2008. évi CV. törvény 12. § (1) bekezdésének d) pontja alapján, és a megszüntető okirat tartalmazza azt is, hogy a vagyon feletti jogok és kötelezettségek tekintetében a megszüntetett szerv jogutódja a

2008. évi CV. törvény 13. § (3) bekezdésének megfelelően a II.r. alperes.

A másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a II.r. alperes az I.r. alperessel a Ptk. 332. § (1) bekezdésében szabályozott tartozás átvállalási szerződést kötött. A jogerős ítélet értelmében a tartozásátvállalás szabályai szerint a ... Városi Kórház felperes felé keletkezett kötbérfizetési kötelezettségének a II.r. alperestől I.r. alperes által történt átvállalásának hatályosságához szükség lett volna a felperes, mint jogosult hozzájárulására, amire azonban nem került sor. A jogerős ítélet értelmében miután a felperes a perben sem tett hozzájáruló nyilatkozatot, az alperesek között létrejött tartozásátvállalási megállapodás a felperes irányában hatálytalan, ezért a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a ... Városi Kórház felperes felé keletkezett kötbérfizetési kötelezettségének teljesítésére jogutódként a II.r. alperes köteles, míg az I.r. alperessel szemben előterjesztett ilyen keresetnek nincs jogalapja, ezért a keresetet az I.r. alperessel szemben elutasította, és a II.r. alperest kötelezte a felperes részére a kötbér megfizetésére.

A jogerős ítélet ellen a II.r. alperes élt felülvizsgálati kérelemmel, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, elsődlegesen a felperes keresetének teljes elutasítását, míg másodlagosan az elsőfokú bíróság - a keresetet vele szemben elutasító - ítéletének helybenhagyását kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet sérti a Pp. 235. § (1) bekezdését, a 253. § (3) bekezdését, a 228. § (4) bekezdését, a 3. § (2) bekezdését, a 221. §-át, a 215. §-át, a Ptk. 246 §-át, a 332. §-át, és a 2008. évi CV. törvény 13. §-át.

Érvelése értelmében a felperes elsőfokú bíróság ítéletével szemben előterjesztett fellebbezése nem felelt meg a fellebbezésekkel kapcsolatban meghatározott eljárási követelményeknek, mivel a felperes nem jelölte meg, hogy a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kéri. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem adott magyarázatot arra, hogy milyen jogszabályi értelmezés biztosított lehetőséget a felperesi fellebbezés érdemi elbírálására. Előadta, hogy a jogi képviselővel eljáró felperes az eljárás során soha nem hivatkozott arra, hogy a takarításra megkötött szerződésben meghíúsulási kötbért kötöttek ki, és soha nem érvényesített a szerződés jogszerű megszüntetése esetére kikötött, őt a tényleges kár bizonyítása nélkül megillető, az általán kártérítést helyettesítő kötbérigényt. Sérelmezte, hogy a bíróság nem vizsgálta, hogy a kötbérfizetés alapjául szolgáló feltételek fennállnak-e, és az ehhez kapcsoló szerződéses kikötés megfelel-e a jogszabályoknak. Szerinte önmagában egy szerződéses kapcsolatban a fizetési késedelem csak akkor minősülhet megszüntetési oknak, ha az olyan súlyos szerződésszegés, ami a

szerződés további fenntartását lehetetlenné teszi. Kifogásolta, hogy a bíróság ezt a kérdést nem vizsgálta.

Szerinte a Pp. 3. § (2) bekezdésére figyelemmel sem kereshet a bíróság a jogi képviselővel eljáró fél helyett hivatalból úgy megoldást, hogy erről sem a felperes, sem az alperesek nem tudnak, nyilatkozattételi lehetőséget nem kapnak. Kifejtette, hogy a felperes egyértelműen az elmaradt hasznának, és konkrétan megjelölt kártételek szerint jelentkező kárainak megtérítését kérte, és a másodfokú bíróság tévesen értelmezte az EBH 2004.1143. számú jogesetet. Kiemelte, hogy a szerződés VI. fejezetében a felek külön szabályozták a kötbérre vonatkozó kikötéseket, és ebben a fejezetben a kórház esetlegesen terhelő kötbérről nincs szó. Szerinte a bíróság így a felek akaratát figyelmen kívül hagyva olyan szerződéses kikötést (XI. fejezet 4. pontját) minősített kötbérnek, amire a felek szándéka nem terjedt ki, mivel kifejezetten kártérítésről rendelkeztek. Szerinte a bírói gyakorlat értelmében nem lehet figyelembe venni olyan szerződéses kikötéseket, a szerződés azon pontjait, amelyekre a felperes nem hivatkozott. Sérelmezte a kötbér mértékének mérlegeléssel történt meghatározását is.

Álláspontja szerint a másodfokú bírósággal szemben az elsőfokú bíróság értelmezte helyesen a 2008. évi CV. törvény 13. § (3) bekezdését, míg a másodfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a megszüntetett szerv jogutódja az alapító. Előadta, hogy mint alapító az ellátandó közfeladatok, a vagyoni jogok és kötelezettségek tekintetében rendelkezett, és kijelölt erre más szervet. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a tartozásátvállalás szabályait alkalmazta. Kifejtette, hogy a felek egyike sem (a felperes sem) tudott a kötbérfizetési kötelezettség keletkezéséről és összegéről, mivel ezt csak a bíróság a szerződés utólagos értelmezésével - a felek akaratától eltérve - az ítéletben állapította meg, és a szerződésből le nem vezethető módon határozta meg annak mértékét. Szerinte miután a felperes maga sem tudott tartozásátvállalásról, és nem hivatkozott a - hatálytalanságot eredményező - hozzájárulása hiányára, a másodfokú bíróság ezt jogszabálysértő módon vette figyelembe.

A felperes és az I.r. alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

Miután a keresetet elutasító rendelkezés tekintetében a jogerős ítéletet felülvizsgálati kérelemmel nem támadták, a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül.

A felülvizsgálati kérelem alaptalan.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem jogszabálysértő.

A felperes az elsőfokú bíróság ítélete ellen előterjesztett fellebbezésében - a felülvizsgálati kérelemben írtakkal szemben - az utolsó mondatban határozott és egyértelmű fellebbezési kérelmet terjesztett elő, miszerint kérte, hogy a másodfokú bíróság „állapítsa meg, hogy II.r. alperes I.r. alperessel egyetemlegesen köteles megtéríteni felperes kárát, elmaradt hasznát és megfizetni a kikötött kötbért”. A felperes a fellebbezésében hivatkozott arra, hogy a 2008. évi CV. törvény 13. § (3) bekezdése alapján a II.r. alperes a megszüntetett költségvetési szerv jogutódja és kifejtette, hogy az I.r. alperes gazdálkodó szervezetet nem az önkormányzat alapította, csupán szerződést kötött vele a feladatok ellátására. A felperes fellebbezése a jogszabálynak megfelelt, és ennek alapján a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

A felperes és a korábbi I.r. alperes által kötött takarítási szolgáltatásra irányuló szerződés XI.3. pontja a felperes, mint vállalkozó részéről rendkívüli felmondásra okot adó szerződésszegésnek minősülő esetként fogalmazta meg, ha a kórház a fizetési kötelezettségének nem a megállapodás szerint tesz eleget. A korábbi I.r. alperes 8. sorszámú előkészítő iratában nem vitatta, hogy a felperes által alkalmazott felmondásnak „volt jogalapja”. K. J. aggálytalan könyvszakértői véleményéből és a perben rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokból a bíróság megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a kórház nem szerződésszerűen teljesítette fizetési kötelezettségét, ezért jogszabálysértés nélkül ítélte a bíróság jogszerűnek a felperes azonnali hatályú felmondását.

A 2006. március 31-én kötött szerződés XI.4. pontja szerint „amennyiben a felek részéről a szerződés rendkívüli felmondására kerül sor, a felmondással érintett felet 6, azaz hat havi vállalkozói díjnak megfelelő kártérítési felelősség terheli”. A bíróság a szerződés ezen rendelkezését - a tartalmára figyelemmel - jogszabálysértés nélkül minősítette a Ptk. 246. § szerinti kötbérikötésnek. Ezen következtetés jogszerűségét nem érinti, hogy ez a rendelkezés nem a szerződés VI. pontjában szerepel, mivel a „kötbér, kártérítés” cím alatt a felek a szerződésben kizárólag a vállalkozó felelősségével kapcsolatos kérdéseket rendezték, míg a XI.4. pont mindkét félre irányadó rendelkezést tartalmaz.

Ebben a pontban a felek a szerződés megszegése esetére meghatározott pénzüsszeg fizetésére kötelezték magukat. Ennek elvállalásával azt kívánták elérni, hogy a tiltott cselekményt egyik fél se vigye végbe. A pénzüsszeg rendeltetése, funkciója

tehát a felek akarata szerint az volt, hogy őket az elvállalt kötelezettség „teljesítésére” szorítsa, és egyben az ezzel összefüggő szerződésszegést szankcionálja. A szerződésnek ez a rendelkezése tartalmánál fogva a Ptk. 246. §-ának (1) bekezdésében szabályozott kötbérkikötésnek minősül. E kötelembiztosíték megállapításának nem feltétele az, hogy a felek a „kötbér” szót használják. Nem a szóhasználat dönti el ugyanis valamilyen kikötés jogi minősítését, hanem az, hogy az a felek kétségtelen szándéka szerint milyen funkciót volt hivatva betölteni (BH 1995.222.).

A bírói gyakorlat értelmében (EBH 2004.1143.) a bíróságnak a felek jognyilatkozataihoz való kötöttsége nem jelenti azt, hogy, ha valamelyik fél a perbeli jogviszony jogi minősítését illetően tévesen rossz jogcímet jelöl meg, azt a bíróság a határozata meghozatalánál ne minősíthesse a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően. Erre azonban csak akkor van lehetőség, ha helyes minősítéshez valamennyi tény, bizonyíték, adat rendelkezésre áll.

A másodfokú bíróság az ítéletének indokolásában az irányadó bírói gyakorlatra helytállóan hivatkozva, jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a felperes a kártérítés iránti keresetében a szerződés kórház részéről történt megszegése folytán a szerződés szerint követelhető átalánykár iránti igényt is érvényesített, csupán a kereseti kérelme e részének jogcímét jelölte meg tévesen. Miután a helyes minősítéshez valamennyi tény, bizonyíték, adat rendelkezésre állt, a bíróság jogszabálysértés nélkül ítélte kötbér címén részben alaposnak a felperes keresetét.

A bírói gyakorlatnak megfelelően a bizonyítás eredményének mérlegelésére vonatkozó jogszabály megsértéséről csak akkor lehet szó, ha a bíróság által megállapított tényállás az iratok tartalmával ellentétes (iratellenes), illetőleg a bíróság a bizonyítékok egybevetése, és összességükben való értékelése során okszerűtlen, logikai ellentmondást tartalmazó következtetésre jutott.

A bíróság a lefolytatott bizonyítás eredményének mérlegelése alapján az említett hibáktól mentesen, és a Pp. 221. §-ának (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének eleget téve jogszabálysértés nélkül állapította meg a hat havi kötbér összegét a szakértői véleményben meghatározott, a szerződés fennállása alatt az I.r. alperes, illetőleg jogelődje által kifizetett vállalkozói díjak átlaga alapján 23.691.636 forintban. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok eltérő értékelésének (az ún. felülmérlegelésnek) pedig nincs helye (BH 1999.44.).

Alaptalanul sérelmezte a II.r. alperes a felülvizsgálati kérelmében, hogy a másodfokú bíróság a kórház jogutódjaként marasztalta.

Miután az ... (I.15.) sz. Ökt. határozattal a ... Városi Kórház megszüntetése jogutód nélkül történt, a 2001. évi CV. törvény 12. § (1) bekezdésének d) pontja alapján a törvény 13. § (3) bekezdésének megfelelően a megszüntetett szerv jogutódja a II.r. alperes. A határozat szerint a ... (X.22.) sz. Ökt. határozattal jóváhagyott, a ... Városi Kórház, a ... Egyetem és a ... Kft. között kötendő egészségügyi közfeladat, és ahhoz kapcsolódóan vagyonkezelői jog átadására vonatkozó szerződés értelmében a városi kórház, mint megszűnő költségvetési szerv feladatait a ... Kft. látja el. Ennek megfelelően a vagyonkezelői jog átadására szerződéssel került sor. A II.r. alperes nem mint alapító rendelkezett az ellátandó közfeladatok, a vagyoni jogok és kötelezettségek tekintetében, és nem más szervet jelölt ki erre, hanem egy gazdálkodó szervezettel, a ... Egyetem által létrehozott egyszemélyes gazdasági társasággal kötött szerződést. A II.r. alperes képviselőtestülete az I/2009. (I.15.) sz. Ökt. határozatának 5. pontjában a ... Városi Kórházra is kötelezte, hogy az intézmény bankszámlájának egyenlegét a II.r. alperes bankszámlájára utalja.

Miután a ... Városi Kórháznak a perbeli jogutódlás megállapítása folytán az I.r. alperes csupán eljárási értelemben jogutóda - amely anyagi jogi szempontból nem jelent jogutódlást -, a másodfokú bíróság - jogalap hiányában - jogszabálysértés nélkül utasította el a felperes keresetét az I.r. alperessel szemben, és kötelezte a jogutód II.r. alperest 23.691.636 forint és járulékai felperes javára történő megfizetésére. Mivel a II.r. alperes marasztalására a jogutódi minőségben került sor, ugyanakkor a II.r. alperes nem bizonyította, hogy a felperes mint jogosult hozzájárult volna az I.r. alperes tartozásátvállalásához, alaptalanul hivatkozott a II.r. alperes a felülvizsgálati kérelmében a Ptk. 332. §-ának megsértésére.

A kifejtettek értelmében a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta. A Pp. 78. § (1) bekezdésének megfelelően kötelezte a II.r. alperest az I.r. alperes részére felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére. Miután a felperes részéről a felülvizsgálati eljárással kapcsolatban igazolható költség nem merült fel erről a Legfelsőbb Bíróságnak döntenie nem kellett. A 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a folytán a feljegyzett felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Budapest, 2011. március 03.

Dr. Fehér Ferenc s.k. a tanács elnöke, Dr. Bartal Géza s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró